

Zowat 500 m verder ontdek je, naast het jaagpad op de rechteroever, een ruitvormige naamsteen '14-'18: 'Maison du Passeur'.

Deze naam gaven de Franse soldaten aan de toenmalige herberg 'Het Witte Huis' op de linkeroever van de nabijgelegen leperlee. Daar woonde de veerman, die passagiers voor 2 cent naar de overzijde bracht. Tot 1877 was dit de kortste verbinding tussen Merkem en Noordschote.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd er een brug gelegd en was er hier een Franse, later Belgische voorpost.

Om die voorpost en de nabijgelegen brug werd er hard gevochten, o.m. tijdens de zware gevechten van april 1915 bij Steenstraete. Van het 'Witte Huis' is geen spoor meer te bekennen ...

Herberg 'Het Witte Huis', de woning van de veerman in 1913. Prent van Léon Cassel voor La Belgique héroïque et martyre, 1914-1915. (archief IFFM)

Langs het kanaal ontdek je af en toe een 'verlaat': een verbinding tussen het kanaal en de poldersloten. Na een langdurige regenperiode kan de vallei onderlopen. Dan staan honderden hectaren broekland blank. Dank zij dit natuurlijke, grootschalige wachtbekken blijven de iets hoger gelegen akkers en woonkernen droog. Wanneer het waterpeil in het kanaal en de IJzer zakt, kan het water via een verlaat uit de broeken naar de waterlopen stromen. Omgekeerd kunnen de 'verlaten' ook dienen om 's zomers water de broeken in te laten vloeien.

Het waterbeheer in de IJzerbroeken behoort tot de bevoegdheid van de Zuid-IJzerpolder, een autonoom polderbestuur. Aan het hoofd staat een 'dijkgraaf'. Sinds enkele jaren overleggen alle betrokkenen bij het waterbeheer van de IJzervallei (natuurbehoud, landbouw, polderbestuur, gemeenten, provincie, gewest, ...) met elkaar in het zogenaamde 'IJzerbekkencomité'.

Overstroomd weiland in de IJzervallei (2003)

Grutto

Torenvalk

Smient

Meidoornbessen

Open vallei

Waar de vallei van de leperlee zich uiteindelijk in de overstroombare IJzerbroeken verliest, bereiken we het rijk van uitgestrekte, natte hooilanden, rietkragen en open water. Een kiekendief glijdt struinend over de rietoevers. Sloten en jagersputten vormen ideale biotoopjes voor watersnip, wintertaling, slobeend, bergeend, knobbelzwaan. De IJzervallei is internationaal befaamd om haar enorme aantallen wintergasten zoals de smient en de kolgans. De melancholische roep van de wulp klinkt het hele jaar over de velden. Wanneer weidevogels als de grutto en de Kievit in het voorjaar hun territoria hebben ingenomen, benadrukken ze hun aanwezigheid met opvallende vluchtrituelen.

Het open water van het brede kanaal trekt in de winter wel eens bijzondere vogelsoorten aan: kleine zwaan, zaagbek, krakeend, ... Aan de waterkant vormen schietwilg, kraakwilg en katwilg typische oeversoorten die tijdelijk een hogere waterstand kunnen verdragen. Destijds werden ze gekweekt om er

manden mee te vlechten.

Ondanks de toenemende zuivering van rioolwater blijft de kwaliteit van het kanaalwater nog zeer middelmatig. Het water wordt ingedeeld als 'brasemwater', waarin meer dan 10 verschillende vissoorten voorkomen (o.m. baars, paling, blankvoorn, brasem, karper, gibel en zeelt). Vooral de Martjesvaart, tussen Merkem en Driegrachten, blijft een bron van ernstige vervuiling.

Nieuwe kansen voor meer natuur

Op de oevers van het kanaal realiseert de Vlaamse overheid een uitgebreid natuurinrichtingsproject. Het project richt zich vooral op de hoge bermstrook (gemiddeld 50 m breed) langs de westelijke oever tussen het kanaal en de leperleebeek. Vanaf Boezinge tot de IJzer (Knokkebrug) omvat de totale oppervlakte 31,5 ha.

Via het project werden diverse aanplantingen uitgevoerd, een nieuw en meer extensief beheer ingesteld, nieuwe grasweiden en hooilanden aangelegd en nieuwe wandelpaden gerealiseerd. De meeste natuurinrichtingswerken zijn uitgevoerd in 2003-2004. Belangrijk wordt ook de ecologische herinrichting van de harde oevers door de bouw van vooroevers. Dit zal gelijktijdig met de noodzakelijke baggering van het kanaal worden uitgevoerd.

Overstroomde IJzerbroeken te Merkem

In totaal zal ongeveer 750.000 euro geïnvesteerd worden, waarvan de helft gaat naar de ecologische vooroevers.